

УДК 339.9:004.738

JEL classification: F01, F15, F 20, F23, L82, O57, R12

Вікторія Вікторівна Шкляр, к.е.н., доцент
(в.о. зав. кафедри «Теоретична та прикладна економіка», Державний університет інфраструктури та технологій)
ORCID ID 0000-0003-2651-0319

Іванна Іванівна Стрілок, к.е.н., доцент
(доцент кафедри «Теоретична та прикладна економіка», Державний університет інфраструктури та технологій)
ORCID ID 0000-0002-4689-2839

Оксана Михайлівна Кузьменко, к.е.н., доцент
(доцент кафедри «Теоретична та прикладна економіка», Державний університет інфраструктури та технологій)
ORCID ID 0000-0002-6141-5774

ГЛОБАЛЬНІ МІСТА ЯК ЦЕНТРИ УПРАВЛІННЯ СВІТОВОЮ ЕКОНОМІКОЮ ТА МІЖНАРОДНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ КОМУНІКАЦІЙ

Глобальні міста стають все більш важливими учасниками світової системи. Вони об'єднують різні культури, ідеї та бізнес-можливості. Розуміння їхньої ролі та функцій в управлінні глобальною економікою та міжнародному обміні інформацією є ключовим для розробки стратегій економічного зростання, створення сприятливих умов для ведення бізнесу та підвищення конкурентоспроможності країн.

Дослідження цієї проблеми полягало у розгляді різних аспектів, таких як економічна діяльність, транснаціональне управління, інформаційні комунікації, технологічний розвиток та політична участь, які визначають роль глобальних міст. Використовуючи методи компаративного аналізу, соціологічних, географічних досліджень та інших підходів, в статті пропонується більш глибоке розуміння функцій глобальних міст та їхнього впливу на світову економіку і міжнародні інформаційні комунікації.

Функціональне значення глобальних міст як центрів управління світовою економікою визначається головним чином масштабами їхнього валового регіонального продукту, величезним економічним потенціалом, а також управлінням і контролем світової економіки, що обумовлено рівнем концентрації штаб-квартир великих багатонаціональних компаній, ключових інститутів міжнародного фінансового ринку, переважно транснаціональних банків, передових компаній бізнес-послуг тощо.

Оскільки, функціональне значення глобальних міст виражається в багатьох аспектах, на основі аналізу наявних даних, звітів та досліджень, їх систематизовано у відповідності до двох груп: центри управління світовою економікою та центри міжнародних інформаційних комунікацій. Характеристика глобальних міст відповідно до визначених груп зумовлена постійним розвитком і розширенням міцних зв'язків між країнами та руйнуванням існуючих бар'єрів завдяки технологічним комунікаціям і мережевим зв'язкам.

© Шкляр В. В., Стрілок І. І., Кузьменко О. М., 2023

Збірник наукових праць ДУІТ. Серія «Економіка і управління», 2023. Вип. 53

Ключові слова: глобальні міста, світові міста, центри управління світовою економікою, центри міжнародних інформаційних комунікацій, функціональне значення глобальних міст, рейтинги глобальних міст.

Постановка проблеми. Розвиток глобальної економіки супроводжується удосконаленням соціальної інфраструктури, інноваційно-технологічним потенціалом, концентрацією інформаційних, фінансових та комунікаційних потоків. Всі ці процеси характерні у більшій мірі мегаполісам, які формують осередки становлення та розвитку світових торговельно-економічних та комунікаційних відносин. Головними структурними елементами глобальної економіки продовжують бути фінансово-економічні центри, що породжує зацікавленість саме до міст, які мають глобальне значення не лише у власній країні чи регіоні, а ще й впливають на глобальну економіку і політику в системі міжнародних відносин. Зазначені тенденції частково ослаблюють важливість держави чи регіону і виводять на перший план субнаціональні одиниці міжнародної економіки - глобальні міста.

За своєю специфікою глобальні міста, які широко визначають як великі мегаполіси, мають унікальну міжнародну мережу зав'язків і характер співробітництва та є особливо вразливі до глобальних криз, які порушують міжнародні потоки капіталу, інформації, людських ресурсів та знань. Ці міста є потужними двигунами динамізму та інновацій, а їхній стан є важливим показником теперішніх і майбутніх перспектив. Тому виникає потреба у дослідженні їх ролі, значення та функцій, які піддаються змінам у силу мінливості навколишнього середовища.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання сутності, притаманних рис, значення та ролі світових чи глобальних міст, причин їх появи та тенденції розвитку є предметом дослідження багатьох науковців. Перші внески в розвиток досліджень даної тематики зробили зарубіжні вчені - П. Геддес [10], С. Сассен [13], М. Кастельс [9], П. Тейлор [8]. Серед вітчизняних авторів, що розкривають дану проблематику, варто виділити дослідження Ю. Бочарової, О. Гончар [1], О. Гарматій [2], П.О. Подлепіної, В.М. Сабадир [3], М.О. Проскуріної [4], Л.С. Ринейської [5], І. Скавронської [6], Г.В. Чернової, Ю.В. Касянчук [7] та ін. Значну увагу класифікації, рейтинговій оцінці та прогнозуванню тенденцій розвитку і ступеню впливу глобальних міст приділяють Globalization and World Cities Research Network [11] та Global Cities Report [12]. Проте, у силу швидких темпів розвитку глобальних міст та появи нових викликів зовнішнього середовища поряд з асоціюванням глобальних міст як центрів управління світовою економікою, на одне з перших місць виходить їх роль як центрів міжнародного інформаційно-комунікативного забезпечення. Тому дана тематика потребує дослідження та обґрунтування.

Метою роботи є дослідження ролі глобальних міст в світовій системі та визначення їх функціонального значення як центрів управління світовою економікою та міжнародних інформаційних комунікацій.

Викладення основного матеріалу дослідження. Аналітико-статистичні дані ООН свідчать про зростання урбанізаційних процесів, що характеризуються збільшенням кількості міських жителів, і як наслідок становленням нових міст-мільонерів. Якщо у середині ХХ ст. кожна сьома країна мала місто-мільонер, то на сьогодні кожна третя. Тому сьогодні багато науковців визначають як епоху великих міст.

Вже тривалий час увага досліджень сфокусована на вивчення такого феномену як «світове місто» чи «глобальне місто», проте однозначного підходу до трактування даних понять до сих пір немає. Основоположні праці у вивченні сутності та ознак

поняття «світового міста» та «глобального міста» належать П. Геддесу, С. Сассен, М. Кастельсу, П. Тейлору, П. Маркузе, Р. ван Кемпену та ін. Розгляд світового чи глобального міста в сучасних умовах набуло масового і типового характеру. Більшість науковців взаємозаміняють ці поняття, оскільки сутність даних міст полягає в тому, щоб відігравати провідну роль у становленні глобальної економіки через формування глобальної інформаційної інфраструктури, інтеграцію інформаційних ресурсів усіх рівнів, обсягів і масштабів, безпрецедентне зростання мобільності фінансових, матеріальних і людських потоків. Дійсно, до ряду подібностей між світовими та глобальними містами доречно віднести те, що: вони функціонують у глобалізованому середовищі; є центрами міжнародної торгівлі, культури, потужної політичної діяльності, освіти; використовуються глобальним капіталом як «базові точки» для організації виробництва і ринків збуту.

Проте, варто зазначити, що світові міста носять первинний характер, оскільки їх формування зумовлено історичними чинниками, географічними факторами (місцерозташування), розвитком торгівлі особливо міжнародної. Наприклад, містами особливого культурно-релігійного значення є Рим та Париж, столицями колишніх імперій – Лондон, Париж, Відень, Мадрид. А на сьогодні - це центри політичного та економічного впливу у світі. Тобто світові міста за своїм походженням сягають історичної давнини, коли саме торгівля відігравала найважливішу роль у становленні світової економіки. У свою чергу глобальні міста є вторинними, тобто сформованими на основі функціонування або ж по прикладу світових міст [6] – у цьому полягає їх головна відмінність. Глобальні міста є дещо сучаснішим феноменом, який виник завдяки стрімкому розвитку фінансового сектора, сектора послуг та індустрії розваг, інноваціям та інформаційним технологіям, тобто саме економічний вплив мав вирішальне значення для їх появи. Глобальні міста слугують центрами не лише політичної могутності, освіти, культури і торгівлі, а й зосередженням представників національних урядів, штаб-квартир міжнародних компаній і організацій, а також розвитку фінансових відносин, професійної діяльності у медицині, юриспруденції, інформаційних технологій тощо [6]. Тобто світове місто з плином часу трансформувалося у глобальне місто за рахунок розширення функцій та вимог зовнішнього середовища.

Глобальні міста географічно розподілені нерівномірно, але вони тісно пов'язані з найбільш економічно розвиненими і заможними країнами світу. Умовно розділяють три основні зони концентрації: Західноєвропейську, Північноамериканську, Азіатсько-Тихоокеанську. Для інших регіонів світу категорія глобальні міста представлені одиничними центрами: Сан-Паулу, Ріо-де-Жанейро, Буенос-Айрес – у Південній Америці, Йоганнесбург – у Африці, Сідней – у Австралії.

Західноєвропейська зона глобальних міст має найдовшу історію урбаністичного розвитку, протягом якої формувалися лідери глобальної і регіональної економіки та здійснювалася їх постійна ротація. У свій час першість займали Антверпен, Венеція, Генуя та інші міста. У наш час найбільша конкуренція за лідерство відбувається між столицями Великобританії та Франції, які входять у вищу категорію глобальних міст. За довгу історію розвитку в регіоні виникла ціла низка глобальних міст, для яких типовим є вузька функціональна спеціалізація. Наприклад, Цюріх виділяється як один з найважливіших фінансових центрів, Роттердам – головний порт Європи [7].

Північноамериканська зона глобальних міст є молодшою за західноєвропейську, але більшою та максимально залученою в систему світового господарства. Її основу складає складна система національних центрів США. Ключові позиції серед них займають Нью-Йорк, Лос-Анджелес і Чикаго, які тісно взаємодіють з глобальними

центрами з інших країн – Торонто, Мехіко, Каракас. Багато американських міст мають достатньо потенціалу і в майбутньому претендують на статус глобальних.

Азіатсько-Тихоокеанська зона глобальних міст є наймолодшою, носить лінійний характер і формується по осі Токіо – Сінгапур. Для неї є типовим, з одного боку, явно домінуюча роль столиці Японії, а з іншого – багаточисельність та висока динаміка зростання другорядних глобальних міст. Це великі центри нових індустріальних країн, що швидко розвиваються – Бангкок, Сінгапур, Сеул, Маніла. Значно збільшується ступінь конкурентоспроможності центрів Китаю – Сянган, Шанхая, Пекіну [7].

Якщо розглядати класифікацію світових міст, то вона розроблена з урахуванням їх ролі та взаємозв'язку в рамках великого сегменту глобального ринку високопрофесійних послуг. Сьогодні найбільш авторитетними підходами до класифікації глобальних міст є класифікація, запропонована Globalization and World Cities Research Network (GaWC). Відповідно до підходу GaWC, глобальні міста поділяються на три групи (Альфа, Бета, Гамма) та класифікуються залежно від функцій, які виконують міста у сфері чотирьох типів послуг (бухгалтерський облік та аудит, реклама, фінанси та банки, страхування). Група Альфа – це міста з повним набором послуг, які у всіх дослідженнях чітко виступають як більш інтегровані до світової системи ніж інші міста і складають свій власний найвищий рівень інтеграції (до них відносять Лондон і Нью-Йорк, Сянган, Париж, Сінгапур, Шанхай, Токіо, Пекін, Сідней, Дубай, Франкфурт, Варшава, Нью-Делі). Група Бета включає провідні глобальні міста, які сприяють встановленню зв'язків їх регіону або держави зі світовою економікою (до них відносять Рим, Київ, Бейрут, Карачі, Ріо-де-Жанейро, Найробі, Софія тощо). Група Гамма представлена містами, які з'єднують менші регіони і країни зі світовою економікою, або важливі світові міста, надання передових виробничих послуг не є їх основною функцією (до них відносять Загреб, Ісламабад, Глазго, Коломбо, Алжир, Краків тощо) [11].

Ще одна класифікація світових міст здійснена Тейлором [8] за аналогічними типами послуг, але вона має бальне оцінювання у відповідності до 12 категорій. Дослідження дозволило виділити 55 глобальних міст, з яких чотири – Лондон, Нью-Йорк, Париж, Токіо – вищої категорії, і 67 міст, які мають достатньо потенціалу, щоб в майбутньому отримати статус глобального.

Нині глобальні міста є основою економіко-політичної світової системи, вони очолюють глобальні фінансово-економічні процеси, керують світовими фінансовими потоками, мають розвинену інфраструктуру, широку доступність до сфери послуг тощо. Вигідним транспортним, політичним, соціальним та економічним становищем глобальних міст вміло та активно користуються багатонаціональні підприємства (БНП). З іншого боку, БНП значною мірою впливають на світові економічні та політичні процеси, створюючи умови для глобалізації функцій того чи іншого міста. Численні можливості для транснаціонального управління та посередницьких функцій між політикою та бізнесом створюють сприятливе середовище для інвестицій у глобальні міста.

Як бачимо функціональне значення глобальних міст виражається в багатьох аспектах, які доцільно систематизувати у відповідності до двох груп: центри управління світовою економікою та центри міжнародних інформаційних комунікацій (рис. 1). Характеристика глобальних міст у відповідності до визначених груп спричинена постійним розвитком і розширенням міцних зв'язків між країнами та знищення будь-яких існуючих бар'єрів у результаті технологічного спілкування та налагодження комунікаційних зв'язків.

Функціональне значення глобальних міст як центрів управління світовою економікою першочергово визначається масштабами їх валового регіонального продукту, що може дорівнювати цілим країнам, колосальним економічним потенціалом, а також управлінням та контролем глобальної економіки, що визначається рівнем концентрації штаб-квартир великих БНП, ключових інститутів міжнародного фінансового ринку, перш за все транснаціональних банків, фірм передових бізнес-послуг тощо.

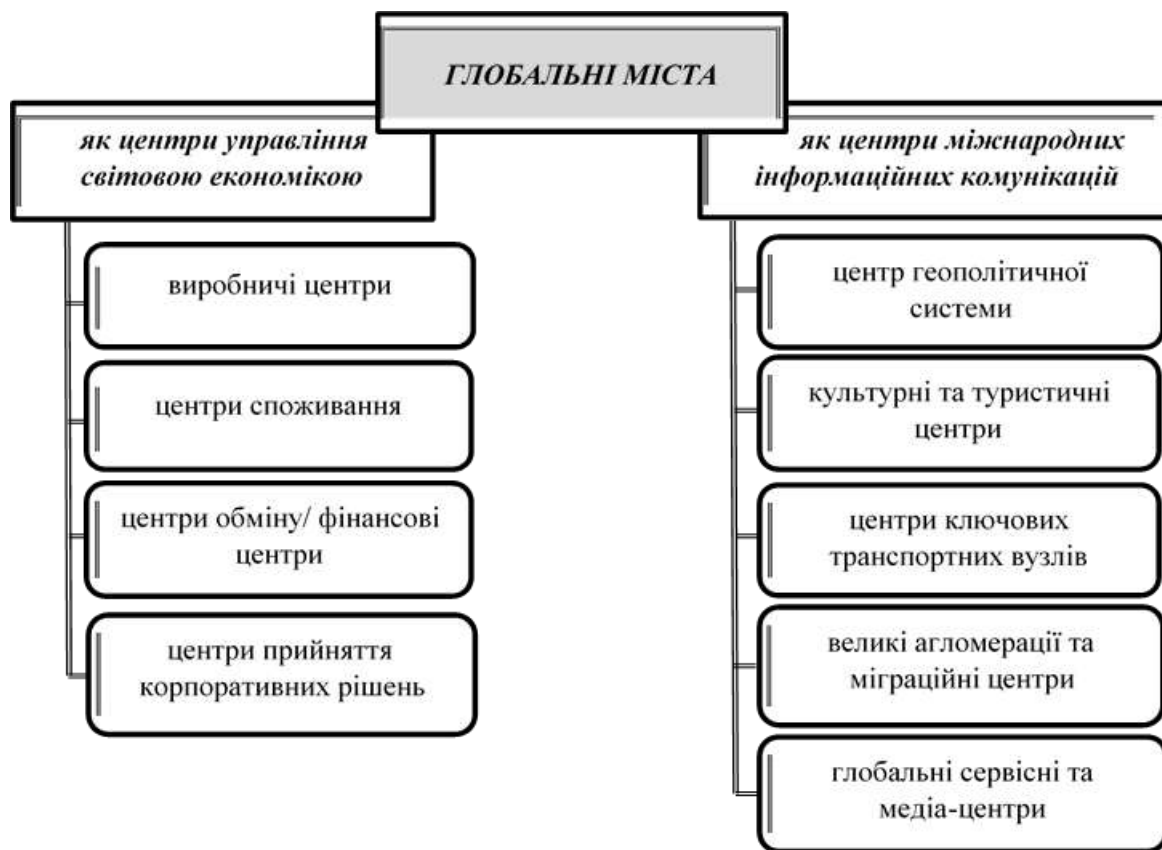

Рис. 1. Функціональне значення глобальних міст

Джерело: сформовано за [3, 4, 5, 16] та доповнено авторами

Економічні рейтинги тісно пов'язані з розміщенням у глобальних містах штаб-квартир БНП, кількість яких становить близько 25% усіх штаб-квартир БНП світу, найбільше їх у Токіо, Нью-Йорку, Лондоні та Парижі. У столиці Японії розміщено 60 штаб-квартир 500 найбільших корпорацій світу. Токіо вважають провідним центром по управлінню усією промисловістю світу. Новими, але вже керівними в світовій економіці центрами, кількість розміщення штаб-квартир БНП яких збільшується, є Сеул (Південна Корея), Сінгапур, Шанхай, Пекін, Сянган, Сан-Паулу.

Потужним інструментом сучасного міжнародного бізнесу є вільний капітал. Тому глобальні міста є світовими фінансовими центрами, де проходять великі фінансові операції, знаходяться великі банки, фінансові компанії, фондові біржі та інше. Географія фінансових та світових центрів співпадає. Фінансовий сектор стимулює розвиток економіки та допоміжних чи нових галузей, таких як страхування, охорона справа, комп'ютерне обслуговування, програмне забезпечення, підготовка кадрів, консультування тощо.

Світові фінансові системи зосереджені в трьох регіонах: Західна Європа (Амстердам, Брюссель, Копенгаген, Лондон, Мілан, Париж, Франкфурт, Цюріх); Північна Америка (Монреаль, Нью-Йорк, Торонто, Чикаго); та Азіатсько-Тихоокеанський регіон (Осака, Сеул, Сідней, Сінгапур, Сіань, Тайбей і Токіо).

Головним фінансовим центром виділяють Лондон. Він забезпечує більше 1/2 торгівлі світовими облігаціями, 1/4 обороту світового валютного капіталу, 1/2 торгівлі акціями іноземних компаній, обслуговує світову торгівлю та міграцію капіталів. Лондон також є лідером у міжнародних депозитах та кредитуванні, обороту цінних паперів, тут знаходиться штаб-квартира Європейського банку реконструкції та розвитку. Слідом за Лондоном ідуть Париж, Франкфурт-на-Майні, Цюріх та ін.

Нью-Йорк є світовим центром з торгівлі акціями, ф'ючерсами на золото, за масштабами банківських операцій, фондової біржі, фінансовим центром електронної біржі. Він є осередком 6 з 10 найбільших американських банків, які мають 85% іноземних депозитів.

Токіо займає третє місце з торгівлі валютою та цінними паперами. У ньому здійснюється торгівля акціями високотехнологічних компаній, знаходиться 8 з 50 штаб-квартир найбільших банків світу. Токіо конкурує з Сінгапуром та Сянганом (другий фінансовий центр Азії). Сінгапур єдиний фінансовий центр, що має усі складові – ринок золота, валютний ринок, ринок банківських кредитів та фондових цінностей з усіх країн третього світу.

Отже, резюмуючи вищенаведений матеріал варто зазначити, що глобальні міста як центри управління світовою економікою здійснюють ряд важливих функцій, які виражаються в ряді аспектів, що наведено на рисунку 2.

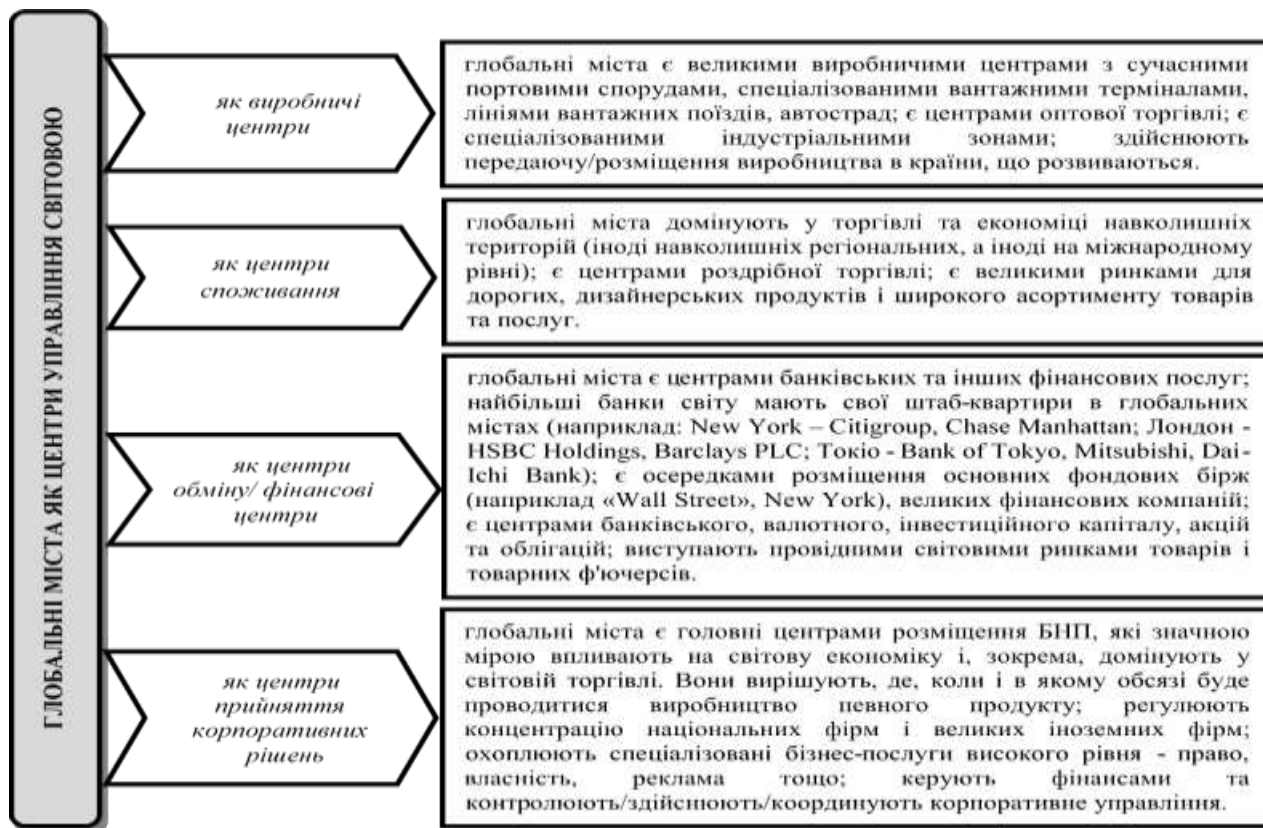

Рис. 2. Глобальні міста як центри управління світовою економікою
Джерело: сформовано за [3, 4, 5, 16] та доповнено авторами

Другою групою, що узагальнює функціональне значення глобальних міст, є їх значимість як центрів міжнародних інформаційних комунікацій. Центральними елементами глобальних економічних, політичних, соціальних і культурних гравців, проблем, структур і процесів стали міжнародна інформація та комунікація. Взаємозв'язок між технологічною еволюцією та економікою міжнародної комунікації, що розвивається, набуває центрального значення для аналізу міжнародної комунікації. Особливої актуальності в цьому контексті набуває вплив оцифрування на інформаційно-комунікаційні технології та пов'язані з ним процеси цифрового перетворення колись відокремлених медіа- та бізнес-секторів. У цьому контексті економічні та технологічні властивості міжнародних інформаційно-комунікаційних систем, що постійно розвиваються, а також економічні можливості/виклики, які вони створюють, також мотивують або змушують окремих осіб, підприємства, держави, а також міжнародні організації здійснювати структурні та політичні зміни для того, щоб скористатися потенційними перевагами міжнародної інформації та комунікації [14].

Рис. 3. Глобальні міста як центри міжнародних інформаційних комунікацій

Джерело: сформовано за [3, 4, 5, 16] та доповнено авторами

Міжнародні економічні і політичні функції глобальних міст дають додатковий стимул для розвитку як галузей традиційної спеціалізації - освіта, наука, культура тощо, так і порівняно новим видам діяльності. Найбільш високими темпами розвивається сфера професійних ділових послуг (бухгалтерська справа, страхування, аудит, юридичні послуги, рекламний бізнес, консалтинг, маркетинг тощо). Відповідність найвищим світовим стандартам у цих сферах діяльності має вплив на імідж та міжнародний рейтинг міста, і є своєрідною перепусткою для його визнання як елітного глобального центру.

Спеціалізовані установи з підготовки висококваліфікованих кадрів, а саме топ-менеджерів для БНП повністю локалізовані у глобальних містах. Європа має два центри вищої категорії з кадрового обслуговування – в Лондоні та Франкфурті-на-Майні. Ключові центри в сфері юридичних, бухгалтерських послуг, рекламного бізнесу – Нью-Йорк, Лондон, Париж, Токіо.

Також глобальні міста є центрами розповсюдження інформації, масової комунікації, міжнародного інформаційного трафіку. Тут розташовані штаб-квартири компаній, що спеціалізуються на телекомунікаціях, інформаційних системах і технологіях, а також провідні медіа концерни. Понад 30% усіх підрозділів світових медіа-компаній зосереджені лише в семи містах: Нью-Йорку, Лондоні, Парижі, Лос-Анджелесі, Мюнхені, Берліні та Амстердамі.

Транспортна функція, зокрема авіаперевезення, відіграє важливу роль у підтримці глобальної діяльності цих міст. Всі глобальні центри мають у своєму розпорядженні аеропорти і склалися в найбільші вузли повітряного транспорту, кожен з яких щорічно обслуговує десятки мільйонів пасажирів і мільйони тонн вантажів по сотнях напрямків.

Лондон широко визнаний як глобальний центр міжнародної інформації: тисячі новинних агентств, цифрових медіа-компаній та мереж мовлення роблять мегаполіс своїм осередком. Розвиток столиці як міжнародного інформаційного центру розпочався на початку XVIII століття. З поширенням місцевих друкарень, які користувалися ліберальним законодавством країни про публікації, численні кав'ярні Лондона були завалені памфлетами, газетами та журналами, що висвітлювали найрізноманітніші теми, починаючи від місцевих новин і політичних чуток до колоніальної торгівлі.

Значний вплив Лондона на світову торгівлю зростав протягом XVIII і XIX століть, а це означало, що його фінансові установи становили інтерес для людей, які жили в містах по всій Європі та за її межами. З цієї причини новини, що надходили з Лондона, мали міжнародне значення, а фінансисти і політики з усього світу приділяли пильну увагу подіям у Британії.

У Лондоні зосереджена велика частина світових традиційних ЗМІ. Багато інноваційних цифрових медіа-компаній та соціальних мереж обирають столицю своїм центром, отримуючи вигоду від культурних, політичних та наукових тенденцій, що охоплюють місто. Завдяки своїм всесвітньо відомим університетам і репутації мультикультурного та різноманітного міста, Лондон приваблює найкращих фахівців з усього світу.

Лондон є ідеальною локацією для PR. Більше 200 тис. його жителів працюють у ЗМІ, телебаченні та журналістиці, тому умови для створення плідної та згуртованої мережі людей, які працюють у цій галузі є унікальними. PR-компанії можуть скористатися тісними зв'язками та близькістю до новинних агентств та окремих журналістів, щоб налагодити стосунки з впливовими ЗМІ [15].

Нью-Йорк уперше утвердився як центральний осередок комунікації з розвитком газетної індустрії. У ньому базуються дві найпопулярніші національні щоденні газети США - The New York Times і Wall Street Journal, а також деякі популярні таблоїди. Крім того, у місті видаються деякі з найвпливовіших журналів у світі, зокрема The New Yorker, Rolling Stone, Time і Vogue. Американська книговидавнича індустрія також значною мірою базується в Нью-Йорку: такі компанії, як Penguin, HarperCollins, Random House і Scholastic, випускають контент на міжнародному рівні [12].

Оскільки Франція є однією з найбільших країн Європи, а французька мова є однією з офіційних робочих мов ООН та ЄС, Париж вважають інформаційним центром, де зосереджені міжнародні новини. Багато інших франкомовних країн світу також звертаються до Франції для розміщення своїх ЗМІ. Як столиця, Париж є центром всіх головних французьких органів влади, тому всі найважливіші прес-релізи з'являються саме тут.

Столиця Японії, Токіо, є найбільшою економічною зоною країни і великим центром міжнародної інформації. У столиці зосереджено 80% представництв усіх японських газет і видавництв. Як центр інформації та міжнародного ділового обміну, середовище, яке забезпечує Токіо, є джерелом нової економічної потужності.

Відомо, що міжнародні інформаційні агентства здійснюють організаційний вплив на національні системи засобів масової інформації. Вони є ключовими учасниками процесу створення та публікації новин усіма засобами масової інформації. Агентства, поряд із редакціями ЗМІ, визначають, які події з усіх тих, що відбуваються у світі, стануть відомі широкому загалу.

Дослідники наводять дані, що на міжнародні інформаційні агенції, такі як: Reuters (Лондон), Associated Press (Нью-Йорк) та Agence France Presse (Париж) припадає близько 80 % усіх новин, які щодня поширюють світові ЗМІ [2].

Глобальні міста успішно трансформують свою діяльність, диверсифікуючи свої послуги, виходять на нові ринки, ефективно використовують досягнення інформаційно-комунікаційних технологій і виступають основними гравцями на глобальному ринку інформації та даних усіх видів, включно з міжнародними новинами, інформацією про стан фінансових ринків тощо.

Вплив зарубіжних інформаційних агентств, які зосереджені в глобальних містах, великий у сфері електронної комунікації, які широко застосовуються для передачі великої кількості інформації, від якої залежать і сучасні держави, і великі корпорації. Телекомунікаційні канали мають величезне значення для банківської справи, світових грошових операцій і деяких видів теле- і радіомовлення. Найбільші світові інформаційні агентства сучасності відіграють провідну і в певному сенсі ключову роль в управлінні глобальними інформаційними та комунікаційними потоками.

Основне функціональне значення глобальних міст як центрів міжнародної інформаційної комунікації варто розглядати враховуючи наступні аспекти, що зображені на рисунку 3.

Інструментом для виміру глобальної залученості міст та визначення їх статусу як лідерів, використовується Глобальний індекс міст (Global Cities Index - GCI) [12]. Розроблений з метою визначення провідних міст світу та порівняння рівня їхньої участі в п'яти аспектах глобальної діяльності: ділова активність, людський капітал, інформаційний обмін, культурний досвід і політична участь.

Рейтинг найкращих міст у 2022 році, складений GCI, відображає самозміцнювальну силу провідних глобальних міст світу (табл. 1). Чотири найкращі міста в списку - Нью-Йорк, Лондон, Париж і Токіо - не змінилися з 2021 року. Лідуюча четвірка в цілому закріпилася, оскільки утримує ці позиції вже шостий рік

поспіль. Однак певні тенденції відображають зміну глобального середовища та відповідні переваги та недоліки глобальних міст.

Детальний огляд п'ятірки найкращих міст світу характеризується такими динамічними змінами:

1. **Нью-Йорк** зберіг перше місце в GCI, незважаючи на зниження показників ділової активності та людського капіталу за останній рік, що відображає удари, яких місто зазнало під час пандемії. На піку пандемії Нью-Йорк втратив найбільшу частку робочих місць серед 20 найбільших міст США, і його відновлення відбувалося повільніше, ніж в інших містах. Незважаючи на це Нью-Йорк залишається світовим лідером в обох вимірах і спостерігає покращення своїх рейтингів щодо обміну інформацією, культурного досвіду та політичної участі.

2. **Лондон** також зберіг свій рейтинг, але так само продемонстрував зниження показників ділової активності та людського капіталу. Місто не тільки бореться з відновленням після пандемії, але й зі значними наслідками Brexit. Це відображено в кількості іноземних студентів міста. Кількість студентів з ЄС, які навчаються в британських університетах, становила лише половину від кількості до пандемії COVID-19. Лондон оприлюднив незначні покращення в культурному досвіді та політичній активності.

3. **Париж** утримав своє місце, незважаючи на різке падіння показника ділової активності, яке було спричинене зниженням рейтингу міста для міжнародних конференцій. Показник людського капіталу Парижа також знизився, але показники обміну інформацією та культурного досвіду показали покращення, оскільки ресторани світового класу, музеї та інші культурні пам'ятки міста почали відновлюватися.

4. **Токіо** також зберіг свою давню позицію, частково завдяки досягненню відносно рідкісного успіху, опублікувавши покращення ділової активності порівняно з 2021 роком, хоча й із скромним відривом. Це досягнення допомогло компенсувати падіння людського капіталу, обміну інформацією та культурного досвіду.

5. **Пекін** піднявся на одну сходинку з 2021 року та знову увійшов до п'ятірки лідерів, помінявшись місцями з шостим містом цього року Лос-Анджелесом. Столиця Китаю спостерігала незначне підвищення показників обміну інформацією та політичної активності, але продемонструвала зниження в інших трьох вимірах, поряд із більшістю інших провідних міст.

Хоча найвищий рівень рейтингу GCI практично не змінився, у списку відбулися деякі варті уваги зміни. Гонконг продовжив свій багаторічний спад, опустившись на три сходинки з сьомого на 10-е місце через різке зниження культурного досвіду та обміну інформацією, а також більш поступове зниження ділової активності та людського капіталу. Падіння міста можна пояснити в основному триваючими політичними потрясіннями, які вплинули на його рейтинг за всіма параметрами Індексу. Вимір культурного досвіду продемонстрував найрізкіше зниження, частково зумовлене падінням на 67 позицій кількості міжнародних мандрівників.

Шанхай також опустився в цьогорічному GCI з 10 місця на 16. Зниження ділової активності та культурного досвіду в місті не буде несподіванкою, враховуючи агресивні заходи протидії COVID-19, запроваджені на початку цього року. Економічний застій не тільки сповільнив комерційний центр, але й ускладнив ланцюжки поставок у всьому світі. Цей рік виявився складним для багатьох китайських міст, що відображено в низькій продуктивності в GCI. Тим не менш, оскільки країна зробила значні інвестиції у свої міста є підстави залишатися оптимістичними щодо майбутніх показників китайських міст.

Мельбурн здобув чотири позиції між 2021 р. і 2022 р., піднявшись з 12 місця на восьме. Це ознаменувало постійне зростання після звіту 2021 року, коли австралійське місто піднялося на шість пунктів. Показники ділової активності зросли більш ніж на п'яту частину (22%) завдяки покращенню кількості проведених міжнародних конференцій, причому за минулий рік Мельбурн піднявся на 20 позицій за цим показником. Показники людського капіталу, культурного досвіду та політичної активності зросли незначно. Вирішальним каталізатором стійкого зростання Мельбурна в топ-10 GCI є його популярність як академічного місця для студентів з-за кордону. Незважаючи на те, що місто бореться, як і всі інші, щоб відновити кількість студентів до пандемії, воно є містом номер один у міжнародному рейтингу підкатегорії студентського населення [12].

Таблиця 1 - Рейтинг глобальних міст відповідно до Global Cities Index та Global Cities Outlook у 2022 р.

Global Cities Index-2022			Global Cities Outlook-2022		
Місто	2022	Δ 2021-2022	Місто	2022	Δ 2021-2022
Нью-Йорк	1	-	Лондон	1	-
Лондон	2	-	Париж	2	-
Париж	3	-	Люксембург	3	+8
Токіо	4	-	Мюнхен	4	-1
Пекін	5	+1	Стокгольм	5	+1
Лос-Анжелес	6	-1	Нью-Йорк	6	+12
Чикаго	7	+1	Дублін	7	-2
Мельбурн	8	+4	Копенгаген	8	+13
Сінгапур	9	-	Абу-Дабі	9	-5
Гонконг	10	-3	Амстердам	10	+10

Джерело: сформовано за [12]

Якщо Глобальний індекс міст (GCI) – це картина сьогодення, то Global Cities Outlook (GCO) [12] – це прогноз майбутнього. Даний рейтинг вивчає тих, хто створює умови для майбутнього статусу великих глобальних гравців та допомагає визначити міста, які, швидше за все, візьмуть на себе та збережуть лідерські ролі в найближчі роки. Цей аналіз охоплює чотири аспекти - особисте благополуччя, економіку, інновації та управління, - які є ключовими детермінантами здатності міста залучати талановитий людський капітал, забезпечувати економічне зростання, підвищувати конкурентоспроможність і забезпечувати стабільність і безпеку.

У рейтингу за 2020 р. приймало участь 151 місто на всіх континентах в порівнянні з 130 в 2019 році, що відображає зростаюче значення нових географічних регіонів, таких як Близький Схід, Китай і Центральна Азія. Також було прийнято рішення введення нових показників, що відображають мінливу глобальну динаміку. Глобальний індекс GCI 2020 включає два нових показника:

✓ *Кількість компаній-єдинорогів* (приватні початківці компанії вартістю понад 1 мільярд доларів). Місто не можемо вважатися глобальним, якщо воно не знаходиться в авангарді підприємництва та інновацій. Цей показник тепер включений в вимір «Ділова активність», виділяючи міста, які процвітають за рахунок новаторських жителів;

✓ *Кількість медичних університетів*. Як показав COVID-19, благополуччя жителів і доступ до передових медичних знань і технологій можуть створити або

зруйнувати місто. Щоб врахувати це, медичні університети тепер включені в вимір людського капіталу як показник того, наскільки глобально пов'язана його система охорони здоров'я.

Global Cities Outlook у 2022 році характеризується динамічними змінами (табл. 1). Лондон четвертий рік поспіль зберігає першу сходинку, незважаючи на різке зниження рейтингу управління. Допомогли утриматися на 1 місці підвищення особистого благополуччя (добробуту) та інновації. Другу позицію другий рік поспіль займає Париж. Місто вогнів піднялося на 14 позицій у рейтингу особистого благополуччя. Люксембург піднявся з 11-го на третє місце, частково завдяки покращенню інноваційного виміру. Мюнхен опустився на одне місце порівняно з минулим роком, незважаючи на високі показники та підйом на 30 позицій у вимірі інновацій. Стокгольм піднявся на одну сходинку завдяки рейтингу особистого добробуту, який піднявся з 44-го місця на 17-е. Це компенсувало падіння економіки та управління.

Друга частина топ-10 Global Cities Outlook примітна приходом Нью-Йорка та Копенгагена, обидва з яких помітно покращили свою позицію порівняно з 2021 роком. Нью-Йорк піднявся з 18-го на шосте місце, а Копенгаген опинився на восьмому місці після стрибків на 13-те з 21-го місця. Навпаки, два азіатські мегаполіси різко впали з першої десятки: Сінгапур опустився на 10 позицій, з 10-го на 20-те, а Токіо впав ще далі, з сьомого на 25-те.

Загалом 51 місто, майже третина вибірки, підняло свій рейтинг більш ніж на шість позицій протягом минулого року. Сімнадцять із них знаходяться в Китаї. Ханчжоу піднявся на 24 позиції до 40-го місця. Місто має великий резерв кадрів і сильну виробничу базу, і протягом наступних п'яти років відіграватиме важливу роль у національній стратегії Китаю щодо стимулювання його виробничого сектора та переходу до моделі зростання, орієнтованої на технології. Шеньян, інший промисловий і комерційний гігант, зафіксував подібний стрибок угору, піднявшись на 24 позиції до 56-го місця.

Відповідно до домінування Європи в першій п'ятірці позицій, інші міста на континенті також показали різке зростання. Осло і Барселона піднялися на 18 і 10 позицій відповідно та увійшли до топ-30. Берлін піднявся на 10 позицій. Гельсінкі підскочив на 26 позицій, з 43-го на 17-те місце. Враховуючи поточний стан подій у світі, високі позиції кількох європейських міст як у Global Cities Outlook, так і в Global Cities Index можуть викликати здивування. Однак це можна пояснити затримкою даних, і ми очікуємо, що наступного року в рейтингах європейських міст буде набагато більше варіацій.

Кілька міст Північної Америки також продемонстрували значний приріст. Сан-Франциско піднявся на 12 пунктів, а Міннеаполіс на 16. Монтеррей підрахував найбільший позитивний зсув у всьому GCO, підскочивши на 35-те до 99-го місця [12].

Висновки. Глобалізація сприяє появі нових та зміцненню існуючих глобальних міст у світі. Вихід радіусу впливу глобального міста поза межі власної держави, інтеграційні процеси на світових ринках, наявність мультикультурних аспектів, розвиток інноваційних технологій визначає його місце в ієрархії глобальних міст. Глобальні міста зазнають постійних змін, оскільки в географічному просторі формуються нові мегаполіси, які здатні виконувати ряд функцій на світовому рівні. Дослідження основних функціональних аспектів глобальних міст дозволило систематизувати їх у дві групи: центри управління світовою економікою та центри міжнародних інформаційних комунікацій. Дані групи найбільш чітко характеризують, з одного боку, значимість та вплив глобальних міст на світові взаємовідносини, а з

іншого боку, є основними в їх рейтинговому оцінюванні. Роль глобальних міст значна і потребує постійного вивчення, оскільки вони стоять на чолі розвитку високотехнологічних сфер, сфери послуг та світової економічної політики.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бочарова Ю., Гончар О. Глобальні міста: сутність, ознаки та підходи до класифікації. Торгівля і ринок України, 2015. Вип. 38. С. 5-13.
2. Гарматій О. Інформаційне забезпечення міжнародної діяльності: роль і значення інформаційних агентств. DOI:10.31866/2616-745x.1.2018.142008. URL: https://www.researchgate.net/publication/327922813_INFORMACIJE_ZABEZPECENNA_MIZNARODNOI_DIALNOSTI_ROL_I_ZNACENNA_INFORMACIJNIH_AGENTSTV.
3. Подлепіна П.О., Сабадир В.М. Глобальні міста в міжнародному туризмі. Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна, 2017. Вип. 6. С. 198-205.
4. Прокуріна М.О. Роль глобальних міст в інформаційній економіці. Індустрія туризму і гостинності в Центральній та Східній Європі, 2022. № 5. URL: <http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:uCmoqiN7we8J:journals-lute.lviv.ua/index.php/tourism/article/download/1126/1063/&cd=12&hl=uk&ct=clnk&gl=ua>
5. Ринейська Л.С. Глобальні міста як стратегічні центри міжнародного економічного розвитку. Матеріали III Міжнародної наук.-практ. конф. «АРХІТЕКТУРА: ЕСТЕТИКА + ЕКОЛОГІЯ + ЕКОНОМІКА» (2-3 жовтня 2018 р., ПолтНТУ, м. Полтава). Полтава: ПолтНТУ, 2018. С. 95-98.
6. Скавронська І. Світові й глобальні міста: подібності та відмінності. СХІД, 2014. № 4 (130). С. 61-65.
7. Чернова Г. В., Касянчук Ю.В. Глобальні міста та сучасні тенденції їх розвитку. URL: http://www.rusnauka.com/17_PMN_2014/Geographia/9_172066.doc.htm
8. Beaverstock J., Smith R., Taylor P. A roster of world cities. GaWC Research Bulletin. № 5. 1999.
9. Castells M. Technopolies of the world. The making of 21-st. century industrial complexes / M. Castells, P. Hall. - London : Routledge, 1994
10. Geddes P. Cities in Evolution / Patrick Geddes. London: Williams and Norgate, 1915 / [Reprinted in: LeGates, R., Stout, F. (ed.) Early Urban Planning. London : Routledge, 1998. Vol. 4. Pp. 1870-1940].
11. Globalization and World Cities Research Network/ URL: <https://www.lboro.ac.uk/microsites/geography/gawc/>
12. Readiness for the storm: the 2022 Global Cities Report. URL: <https://www. Kearney.com/global-cities/2022>.
13. Sassen S. (2001), "The global city: New York, London, Tokyo". Political Science Quarterly. 2001. 107(2). DOI:10.2307/2152688.
14. Stefan H. Fritsch Economics of International Communication. URL: <https://oxfordre.com/internationalstudies/display/10.1093/acrefore/9780190846626.001.0001/acrefore-9780190846626-e-11;jsessionid=F686359923E877B08699B7B2022CC67C>.
<https://doi.org/10.1093/acrefore/9780190846626.013.11>
15. What make London an international media hub? URL: <https://www.sapiencecommunications.co.uk/insights/what-makes-london-an-international-media-hub/#0>
16. World cities - role of cities. URL: <http://hscgeographyurbanplaces.hsieteachers.com/role-of-world-cities.html>

REFERENCES

1. Bocharova Yu., Honchar O. (2015), "Hlobalni mista: sutnist, oznaky ta pidkhody do klasyfikatsii. Torhivlia i rynek Ukrainy", Vol. 38. pp. 5–13.
2. Harmatii O. (2018), "Informatsiine zabezpechennia mizhnarodnoi diialnosti: rol i znachennia informatsiinykh ahentstv". DOI:10.31866/2616-745x.1.2018.142008, available at: https://www.researchgate.net/publication/327922813_INFORMACIJE_ZABEZPECENNA_MIZNARODNOI_DIALNOSTI_ROL_I_ZNACENNA_INFORMACIJNIH_AGENTSTV. (Accessed 04 May 2023).
3. Podleпина P.O., Sabadyr V.M. (2017), "Hlobalni mista v mizhnarodnomu turyzmi". Visnyk Kharkivskoho natsionalnoho universytetu imeni V.N. Karazina, Vol. 6. S. 198-205.
4. Proskurina M.O. (2022), "Rol hlobalnyi mist v informatsiini ekonomitsi. Industriia turyzmu i hostynnosti v Tsentralnii ta Skhidnii Yevropi", № 5, available at: <http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:uCmoqiN7we8J:journals-lute.lviv.ua/index.php/tourism/article/download/1126/1063/&cd=12&hl=uk&ct=clnk&gl=ua> (Accessed 04 May 2023).

5. Ryneiska L.S. (2018), "Hlobalni mista yak stratehichni tsenry mizhnarodnoho ekonomichnoho rozvytku". Materialy III Mizhnarodnoi nauk.-prakt. konf. «ARKhITEKTURA: ESTETYKA + EKOLOHIIa + EKONOMIKA» (2-3 zhovtnia 2018 r., PoltNTU, m. Poltava). Poltava: PoltntU. pp. 95-98.
6. Skavronska I. (2014), "Svitovi y hlobalni mista: podobnosti ta vidminnosti". SKhID, vol. 4 (130). pp. 61-65.
7. Chernova H. V., Kasianchuk Yu.V. (2014), "Hlobalni mista ta suchasni tendentsii yikh rozvytku", available at: http://www.rusnauka.com/17_PMN_2014/Geographia/9_172066.doc.Htm (Accessed 04 June 2023).
8. *Beaverstock J., Smith R., Taylor P.* (1999), "A roster of world cities. GaWC Research Bulletin". vol. 5
9. *Castells M.* (1994), "Technopolies of the world". The making of 21-st. century industrial complexes / M. Castells, P. Hall. London: Routledge.
10. *Geddes P.* Cities in Evolution / Patrick Geddes. London: Williams and Norgate, 1915 / [Reprinted in: LeGates, R., Stout, F. (ed.) Early Urban Planning. London: Routledge, 1998. Vol. 4. Pp. 1870-1940].
11. *Globalization and World Cities Research Network*, available at: <https://www.lboro.ac.uk/microsites/geography/gawc/> (Accessed 04 May 2023).
12. Readiness for the storm: the 2022 Global Cities Report, available at: <https://www. Kearney.com/global-cities/2022>
13. Sassen S. (2001), "The global city: New York, London, Tokyo". Political Science Quarterly 107(2). DOI:10.2307/2152688.
14. Stefan H. Fritsch Economics of International Communication, available at: <https://oxfordre.com/internationalstudies/display/10.1093/acrefore/9780190846626.001.0001/acrefore-9780190846626-e-11.jsessionid=F686359923E877B08699B7B2022CC67C>. (Accessed 04 May 2023).
15. What make London an international media hub?, available at: <https://www.sapiencecommunications.co.uk/insights/what-makes-london-an-international-media-hub/#0>
16. World cities - role of cities, available at: <http://hscgeographyurbanplaces.hsieteachers.com/role-of-world-cities.html> (Accessed 04 May 2023).

***Viktoriya Shklyar, Candidate of Sciences (Economics), Associate Professor
(Head of the Department of Theoretical and Applied Economics, State University of
Infrastructure and Technologies)***

***Ivanna Strilok, Candidate of Sciences (Economics), Associate Professor
(Associate Professor of the Department of Theoretical and Applied Economics, State
University of Infrastructure and Technologies)***

***Oksana Kuzmenko, Candidate of Sciences (Economics), Associate Professor
(Associate Professor of the Department of Theoretical and Applied Economics, State
University of Infrastructure and Technologies)***

GLOBAL CITIES AS CENTRES OF GLOBAL ECONOMIC MANAGEMENT AND INTERNATIONAL INFORMATION COMMUNICATIONS

Global cities are becoming increasingly important players in the global system. They bring together different cultures, ideas and business opportunities. Understanding their role and functions in global economic governance and international information exchange is key to developing strategies for economic growth, creating favourable conditions for doing business and increasing the competitiveness of countries.

The study of this problem has been based on the consideration of various aspects, such as economic activity, transnational governance, information communications, technological development and political participation, which determine the role of global cities. Using methods of comparative analysis, sociological, geographical research and other approaches, the article

offers a deeper understanding of the functions of global cities and their impact on the world economy and international information communications.

The functional significance of global cities as centres of global economic governance is determined mainly by the scale of their gross regional product, huge economic potential, as well as management and control of the global economy, which is due to the level of concentration of headquarters of large multinational companies, key institutions of the international financial market, mainly transnational banks, advanced business services companies, etc.

Global cities are the backbone of the global economic and political system, leading global financial and economic processes, managing global financial flows, and having developed infrastructure and access to a wide range of services. Multinational enterprises actively use the advantages of the transport, political, social and economic position of global cities. In turn, these enterprises have a significant impact on global economic and political processes, contributing to the globalisation of city functions.

Since the functional significance of global cities is expressed in many aspects, based on the analysis of available data, reports and studies, they are systematised into two groups: centres of global economic management and centres of international information communications. The characteristic of global cities according to these groups is due to the constant development and expansion of strong ties between countries and the destruction of existing barriers through technological communications and networking.

Keywords: *global cities, world cities, centres of global economic management, centres of international information communications, functional significance of global cities, global city rankings.*

Стаття прийнята до друку 20 травня 2023 року